

Doxastikon 4. hlasu na stichovne sviatku Zosnutia presv. Bohorodičky (sUsp)

Ἐσπένιε πρεσβ. Ἁγορόδιцы, на стихóвнѣ Слава, ѿ ѿнѣ, гл. ѿ:

Pramene:

J289, KI.

Doxastikon 4. hlasu na sviatok Zosnutia presvätej Bohorodičky je v ruténskom prostredí vzácny a nachádzame ho len v užhorodskom rukopise J289 a krasnojarskom irmologione s „južným“ obsahom KI.¹

Vzácnosť výskytu ruténskej melódie a použité popevky často v neštandardnom tvare sú skutočnosťou, ktorá je zrejmá už zo zápisu melódie v kvadratickej notácii. Porovnanie s neumovými paralelami ukazuje zásadnejšie nezrovnalosti – hoci súvis s neumovými prameňmi je nesporný, interpretácia mnohých sekvencií je nesprávna. Zdá sa, že prekladatelia neboli veľmi dôslední. Niekedy si zrejme nevedeli rady s menej obvyklými *fitami*, inokedy zas možno zámerne zjednodušili melódiu. Samozrejme, vynechanie viacerých *fit* mohlo byť zámerné, výsledkom je však poškodenie melódie.

Ruténska melódia má teda dosť nízku mieru spoľahlivosti a nie vhodná na vedecký výskum znameného rospevu južnej redakcie. Pre praktické použitie je takisto lepšie urobiť nanovo preklad priamo z neumových prameňov.

© 2008

www.irmologion.nfo.sk

¹ Nápev je prepísaný podľa J289. Na konci uvádzame podstatné melodické odchýlky v KI.

*1

Ѣ- ГЛА Ѡ- ЗЫ- -ДЕ ЃГО- - РО- ДИ- - ЦЕ ДѢО, КО Ѡ-СТЕ-БЕ РО-ДѢ-НО- МЪ НЕ- Ѡ- РЕ- - -ЧЕ-НО,

*2

БЛ-ШЕ ІА- - -КО БРА БѢИ Ѡ ПЕР- - ВЪ СЦЕ- -НО- НА- -ЧА- НИ,

ПЕ ТРЕ ЖЕ ЧЕ- ИА- -ШИИ ВЕР-ХО- - ВНИ, ЃГО- - -СЛО- ВЦЕ НА- - ЧА-НИИ

*3

Ѡ ВЕ БѢ- -СВЕ-НЫ А-ПО-СЛО- - -СКІ АИ,

*4

*5

ІА- - ВЛЕ-НЫ ЃГО- СЛО-ВІ-Е, ПЪ- -СНО- СЛО- - ВА- -ЦЕ

*6

БѢ- -СТВЕ-НО-Е Ѡ ОУ-ЖА-СНО-Е ХО-ТА БГА СМО-ТРЕ-НИ-А ТАН- - -НЬ- -СТВО,

*7

Ѡ ЖИ-ВО- НА- ЧА-НО- -Е Ѡ ЃГО ПРІ-А- -НО-Е ТИ ТЪ-ЛО ПО- -ГРЕ- -БШЕ,

РА- -ДО-ВА-ХЪ-СА ВСЕ- ПЪ- - -ТА- А,

ПРЕ-ВЪ-ШЕ ЖЕ ПРЕ- - СТЪ- - А Ѡ СТА-РА-ШІ-А АГГАСКИ- -А СИ- АИ,

*8

*9

ЧЛ- ДЄ- СЫ ОУ- ДН- ВЛАА- - Ю- -ЩЕ- - СА, ПРН- НН- КШЕ ДРЪ КО ДРЪ- -ГЪ ГАА- ГО- АА- ЧЪ:

*10

ВО- - ЗМІ-ТЕ ВЛ-ША ВРА- - - - - - - - - - - ТА

*11

І ВО- СПІ-МІ- -ТЕ

РАД- - Ш- Ю НБЪ І ЗЕ-МАН ВО- -ЦА

*12

САА- ВО- -САО-ВЕ- НІ- Н ФЕ ВО- -СПО- -ЕМЪ, ЧС- НО- -Е І СТО- -Е ТІ- - -АЪ,

*13

ВО- -МІ-СН-ВШЕ-Е НА-МН НЄ-ВН- -ДН-МА-ГО І ІО- - - ПО- ДА,

ТІ- ФЕ І МЫ ПА-МА ТВО-Ю ПРА- НЪ- - Ю- -ЩЕ ВО- ПІ- -Е ТИ ПЄ- ПІ- - -ТА- А,

*14

ХР- -ТІ- А- СКІЙ Ф ВО-ЗВЫ- СІ І СПА-СІ ДЪ- ША НА- - -ША.

Varianty Kl.

*1: *2:
 Ё-ГДА ѿ-зѣ-де Го-го-ро-ди - ѿ-во-сѣ-ти-те,
 *3: *4: *5:
 ѿ-сѣ-нь-ни-а- ѿ-вѣ-нь-го-го- -ва-це
 *6: *7: *8:
 та- -ни-ство, -а-но-е ти-ло ди- -ва-
 *9: *10: *11:
 ти-ни-ше до-ко до-га -зѣ-те-ва- -мѣ-
 *12:
 во-сѣ-во-сѣ-ни-а- ѿ-во-сто-е-чи-це-е-но-е ѿ-сѣ-то-е-ти-ло,
 *13: *14:
 -ди-ма-го-го- хѣ-ти-а-скѣи-ро-во-не-чи

Štruktúra textu a melódie:

1. **Ότε** εξεδήμησας 7 Θεοτό-κε Παρθέ- νε, 7
πρός τόν εκ σου τεχθέντα αφράστως, 10
 2. παρὴν **Ἰάκωβος** 6
ο **Ἀδελφότη-**ος, 6 **καί** πρώτος, **ἱεράρχης**, 7
 3. Πέτρος τε ἡ τιμιωτάτη κορυφαία, 13
τῶν θεολόγων ἀκρό-της, 8
 4. **καί** σύμπας ο **θεῖος** 6
τῶν Ἀποστόλων **χορός**, 7
-
5. **εκφαντορικαίς** **θεολογίαις** **ὕμνοιοῦντες**, 5+5+5
 6. **τό θεῖον** **καί** **ἐξαίσιον**, 8
τῆς Χριστοῦ **τοῦ Θεοῦ** 6
οικονομίας μυστήριον, 9
 7. **καί** **τό ζωαρχικόν**, 6
καί **θεοδόχον** 5 **σου** **σῶμα** **κηδεύσαντες**, 7
 8. **ἐχαιρον** **πανύμ-νη-τε**, 7
-
9. **Ἵπερθεν** **δέ** **αἱ** **πανά-γι-αι** 9
καί **πρεσβύταται** 5 **τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις**, 7
 10. **τό** **θαύμα** **ἐκπληττόμεναι**, 8
κεκυφίαι **ἀλλήλαις** **ἐ-λεγον**, 10
 11. **Ἄρατε** **υμῶν** **τάς** **πύλας**, 8
 - 12./13. **καί** **υποδέξασθε** / **τήν** **τεκούσαν**, 10
τόν **ουρανοῦ** **καί** **γῆς** **Ποιητήν**, 9
-
14. **δοξολογίαις** **τε** **ἀνυμνήσωμεν**, 11
τό **σεπτόν** **καί** **ἅγιον** **σῶμα**, 9
 15. **τό** **χωρήσαν** **τόν** **ἡμῖν** 7
ἀθεώρητον **καί** **Κύριον**, 9
-
16. **Διόπερ** **καί** **ἡμεῖς** 6 **τήν** **μνήμην** **σου** **εορτάζοντες**, 9
ἐκβοώμέν σοι **Πανύμνητε**, 9
 17. **Χριστιανῶν** **τό** **κέρας** **ὑψώσον**, 10
καί **σώσον** **τάς** **ψυχάς** **ἡμῶν**.8
-

БѢДА НЪЗШЛА СѢИ, * БЦЕ ДѢО, * КО НЪЗ ТВѢ РОЖДШЕМОУ НЕЗРЕЧЕННУ,*
БЛШЕ ІАКОВЪЗ БРАТЪЗ БЖІИ * Н ПЕРВЫИ * ЦЕННОНАЧАЛЬНИКЪ,*
ПЕТРЪЗ ЖЕ ЧТНБНШІИ ВЕРХОВНИКЪ,* БГОСЛОВЪЗ НАЧАЛЬНИКЪ.*
Н ВСЬ БЖЕСТВЕННИИ ЛПЛЬСКИИ ЛІКЪ,*

ІАВЛЕННЫМЪЗ БГОСЛОВІЕМЪЗ ПБНОСЛОВАЦЕ*
БЖЕСТВЕННОЕ Н СТРАШНОЕ ХРТА БГА СМОТРЕНІА ЧАНИСТВО,*
Н ЖИВОНАЧАЛЬНОЕ Н БГОПРІАТНОЕ ТВОЕ ТѢЛО ПОГРЕБШЕ,*
РАДОВАХУСА, ВЕРПѢТЛА,*

ПРЕВЪШЕ ЖЕ ПРЕСЪІА Н СТАРБНШЫА АГЛЪСКИА СІЛЫ,
ЧДЕСИ ДНВАЦЕСА,* ПРИНИКШЕ ДРЪГЪ КО ДРЪГЪ ГЛАГОЛУХЪ.*
ВОЗМІТЕ БЛША БРАТЪ,* Н ВОСПРІИМІТЕ --
РОЖДШЮ НБСЕ Н ЗЕМЛІ ТВОРЦА.*

СЛОВОСЛОВЛЕНЬМН ЖЕ ВОСПОЕМЪ ЧТНОЕ Н СТОЕ ТѢЛО,*
ВМѢСТНВШЕЕ НАМН НЕБНДНАМО Н ГДА,*

ТѢМЖЕ Н МЫ, ПАМАТЬ ТВОЮ ПРАЗДНЮЩЕ, ВОПІЕМЪ ТН, ПРЕПѢТЛА.*
ХРТАІАНСКИИ РОГЪ ВОЗНЕСИ,* Н СПІИ ДЪШЫ НАША.

→ Stichira je zložená z menších textových celkov, ktoré sa z hľadiska štruktúry nepodobajú a až na niekoľko výnimiek nemožno medzi nimi nájsť presvedčivý paralelizmus. Ťažisko poetickej práce leží v mikroštruktúre textu, teda v kompozícii samotných viet, slovných hračkách a bezprostrednom opakovaní podobných zoskupení slabík.

Pôvodný znamenný nápev je slávnostný, oplýva popevkami s ťažkým zakončením (spravidla na koncoch riadkov) a *fitami*. Ruténska redakcia melódie asi polovicu *fit* nahrádza jednoduchšími popevkami typu *podvertka*. Pôvodné rozmiestnenie *fitových* úsekov zodpovedá zlomovým a kľúčovým slovám, v cirkevnoslovanskom texte ich označujeme zelenou farbou.

Poznámky:

1. **Cagoša** **Podvertka*** (n. Riutka) **Mreža*** (n. Dolinka?)

Druhý popevok v riadku je v RI jednotne formulovaný ako *vozderžka*, v neumoch je však *podvertka* alebo *lacega* (tak v SI). To potvrdzuje príbuznosť oboch popevkov, sú rovnocennými alternatívami v závislosti od rozloženia prízvukov a dĺžky kóla. Záverečná *mreža* má nezvyčajnú a dlhú prístupku, tak je to však aj v neumoch. Podľa S407 mohlo ísť o hlbšiu melódiu (*podkladec / dolinka*) a tak ju prekladá SI.

2. -- (n. fita) **Podvertka*** **Podvertka*** **Mreža**

Úvodné krátke predsadenie na slove „*ЕΛΠΗ*“ je reliktom zdĺhavej *fity* (bez mena, u Grigoreva č. 73 v 4. hlase). Miesto prvej *podvertky* je v neumoch neznáma sekvencia triedy S-V, opravená v S429 na *prosovec* (tak aj v SI). Druhá *podvertka* v neumoch nie je vôbec, na daných slovách už plynie prístupka *mreže*.

3. **Podvertka*** (n. fita hromozíľna) **Podvertka*** (n. Mreža/Koleso) **Driaby*** (n. Mreža)

Prvá *podvertka* v riadku je náhradou za pôvodnú *fitu* (ΦΗΤΑ ΓΡΟΜΟΖΙΛΝΑ), ktorá patrí skôr k 5. hlasu. Nasledujúca *mreža* v neumoch je v RI nahradená *podvertkou*, pravdepodobne aby sa eliminovala dvojica *mreží* po sebe (v SI sú dve *mreže*).

4. **Fita obyčajná** **Kimza*** (n. plná pastela so steziou)

5. **Vozmer*** (n. koleso) **Derbica*** (n. podvertka)

6. **G-vozhlaska***(n. --) **Kimza s podvertkou***(n. obyčajná fita + driaby)

Riadok v neumoch začína prístupkou (rozvinutá deklamácia na E) *fity* – v RI sa z toho vyprofilovala *G-vozhlaska*. Na slovách „*ХИТА ЫРА*“ je pôvodne *obyčajná fita* – v RI je vynechaná a slová sú vložené do prístupky ďalšieho popevku, ktorým je v RI *kimza s podvertkou* namiesto pôvodných *driabov/pastely*.

7. **a-vozhlaska*** **Voznosec*** (n. podjem?)

a-vozhlaska je ruténskou invenciu, nejde o kanonický tvar popevku. V neumoch je bežná rozvinutá deklamácia (v SI na tóne D). Nasledujúci *voznosec* je azda v súlade s S410, 429, 430, ale v ostatných neumových zdrojoch aj v SI je *podjem*.

8. **Dolinka*** (n. kulizma skamejná)

V S412 je predposledným znakom *hromová strela*, ktorá pripomína *dolinku* a možno bola príčinou zámenny popevkov, ale tu ide len o modifikáciu *kulizmy podvertkou*.

9. **Jasnica*** (n. fita hromozíľna) **Driaby*** (n. plná pastela s kolesom)

Jasnica na začiatku 9. riadku je krátkou náhradou pôvodnej *fity* a nejakého V-IV popevku. Zvláštny nástup *driabov* je v skutočnosti reliktom V-V popevku (v S429 a SI *prihlaska*).

10. **Pastela*** (n. Vozmer) **Pastela*+Podvertka*** (n. plná pastela)

V RI nasleduje kombinácia úvodu plnej *pastely* a *podvertky*, v neumoch je však *plná pastela*.

11. **Fita mračná*** (n. fita hromozíľna + rožok svetlý)

V neumoch je *fitu hromozíľna*, v RI sa však interpretuje ako *fitu mračná* a aplikuje sa na dlhší text. Pôvodne za *fitou* ešte nasledoval *vozmer* alebo *taganec*.

12. Fita obyčajná* (n. romca)

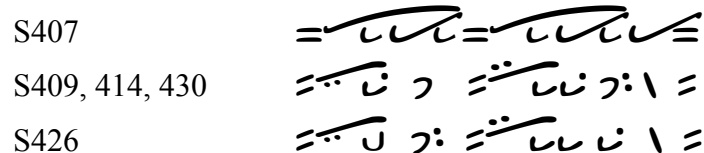
Melódia zodpovedá *obyčajnej fite*. Tu sú RI prekvapivo iniciatívne, keďže v neumoch nie je žiadna *fita*, ale *romca* (tak aj SI).

13. Kimza* (n. derbica/podvertka + pastela)

V neumových prameňoch 16. storočia je v tomto riadku dvojica *derbica+pastela*. Novšie rukopisy nahrádzajú *derbicu podvertkou*.

14. E-vozlaska+Voznosec* (n. Prihlaska) ??*

Riadok končí nekanonickým popevkom, ktorý vychádza z nezvyklej neumovej sekvencie:

15. Driaby* (n. fita obyčajná + driaby)

Redukciou fity vznikli *driaby* s neprirodzenou dlhou prístupkou.

16. Fita obyčajná* Prosovec* (n. driaby+romca) Driaby* (n. kulizma skamejná)

Riadok sa začína *obyčajnou fitou*, ktorá je v ruténskom znení zredukovaná.

17. Fita* Kimza* (n. kulizma skamejná)

Na slovách „ХІТІАСКІИ ѿ ВОЗВЫСИ“ je pôvodne dvojica popevkov, o kvartu zvýšená (azda *svitlozvzdna* či *mračná*) *fita* a *ohybka*. Ruténske znenie zjednodušuje melódiu na neúplnú *mračnú fitu* s neprirodzenou dlhou prístupkou.